

EUROOPAN UNIONIN OIKEUS

Juha Raitio ja Tomi Tuominen

ALMA TALENT - Helsinki 2020

Tilaa Euroopan unionin oikeus -kirja Alma Talent Shopista:
shop.almatalent.fi

2., uudistettu painos

Copyright © 2020 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-3625-3
ISBN 978-952-14-3627-7 (verkkokirja)

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print, Liettua 2020

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Sisällys

SISÄLLYS	V
LYHENTEET	XVII
ALKUSANAT 2. PAINOKSEEN	XXIII

I OSA

1 EUROOPAN INTEGRAATIOKEHITYKSESTÄ TOISEN MAAILMANSODAN JÄLKEEN	3
1.1 Jälleenrakennusvaiheesta Euroopan talousyhteisöön	3
1.1.1 Sodan jälkeinen poliittinen ja taloudellinen asetelma	3
1.1.2 Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, Euratom ja Euroopan talusyhteisö	5
1.2 Talusyhteisön kehitys kohti poliittista yhteisöä	7
1.2.1 Ranskan gaullistinen politiikka ja Euroopan integraatiokehityksen stagnaatio	7
1.2.2 Haagin huippukokous 1969 ja integraation tehostuminen	9
1.3 Kohti sisämarkkinoita ja rahaliittoa	12
1.3.1 Aktiiviset toimet ja Fontainebleauin huippukokouksen 1984 läpimurto	12
1.3.2 Euroopan yhtenäisasiakirja ja sisämarkkinaohjelman alkutaival	15

1.4 Itä-Euroopan poliittinen murros, Euroopan unionin synty ja poliittisen integraation vahvistuminen	18
1.4.1 Itä-Euroopan poliittinen murros ja talousyhteisön muutospainet	18
1.4.2 Euroopan unioni, ETA-sopimus ja EU:n laajeneminen	20
1.5 Euroopan unionin rakenteiden ja perustamis-sopimusten uudistaminen	25
1.5.1 Amsterdamin sopimus	25
1.5.2 Talous- ja rahaliiton toteutuminen	27
1.5.3 Nizzan sopimus ja Euroopan unionin perusoikeuskirja	29
1.5.4 EU:n tulevaisuustyö ja perustuslaillinen sopimus	33
1.5.5 Lissabonin sopimus	37
1.6 2010-luvun kriisit	41
1.6.1 Euroalueen kriisi	41
1.6.2 Pakolaiskriisi	58
1.6.3 Oikeusvaltion kriisi	60
1.6.4 Brexit	65

II OSA

2 YLEISKUVA EU:N NORMIJÄRJESTELMÄSTÄ, TOIMIELIMISTÄ JA PÄÄTÖKSENTEOSTA	71
2.1 Euroopan unionin normijärjestelmä	72
2.1.1 EU-oikeuden rakenteesta ja normeista	72
2.1.2 Perussopimukset sekä EU:n arvot ja tavoitteet	75
2.1.3 Sekundaarinormit	80
2.1.4 Sekundaarinormien hyväksyminen	84
2.2 Euroopan unionin toimielimet	89
2.2.1 Euroopan parlamentti	89
2.2.2 Eurooppa-neuvosto	96
2.2.3 Euroopan unionin neuvosto	99
2.2.4 Euroopan komissio	107
2.2.5 Euroopan unionin tuomioistuin	116

2.2.6	Euroopan keskuspankki	124
2.2.7	Tilintarkastustuomioistuin.	126
2.2.8	Neuvoa-antavat elimet ja virastot.	129
3	OIKEUSSUOJAKEINOT	139
3.1	Oikeussuojakeinot	139
3.1.1	Rikkomuskanteet.	141
3.1.2	Kumoamiskanteet	147
3.1.3	Laiminlyöntikanteet	161
3.1.4	Vahingonkorvauskanteet EU:n toimielinten aikaansaamasta vahingosta	167
3.1.5	Riidanalaisen päätöksen oikeusperustaa koskeva lainvastaisuusväite (Plea of Illegality) .	172
3.1.6	Ennakkoratkaisut.	174
3.1.7	Oikeudenkäyntimenettely EU-tuomio- istuimessa	186
3.2	EU-tuomioistuimen ratkaisutoiminta	188
3.2.1	Oikeuslähdeoppi eurooppaoikeudessa	188
3.2.2	Argumenttityyppien kuvaus.	189
3.2.3	Kontekstuaalisuus ja integraatioteoriat.	197
4	EU-OIKEUDEN OIKEUSPERIAATTEET SEKÄ PERUS- JA IHMISOIKEUDET	201
4.1	Jäsenvaltioiden ja EU:n suhdetta määrittävät oikeusperiaatteet	205
4.1.1	Velvoite edistää integraatiota, erityisesti vilpittömän yhteistyön periaate sekä tehokkuus- ja vastaavuusperiaate	206
4.1.2	Jäsenvaltioiden ja EU:n välistä toimivallan- jakoa koskevat periaatteet.	217
4.2	Eurooppaoikeudelliseen oikeuskäytäntöön perustuvat tulkintaperiaatteet EU-oikeuden valtionsisäisistä oikeusvaikutuksista	233
4.2.1	Eurooppaoikeuden ensisijaisuus.	234
4.2.2	Eurooppaoikeuden suora sovellettavuus ja välitön vaikutus	241
4.2.3	Eurooppaoikeuden tulkintavaikutus	252

4.2.4	Eurooppaoikeuden oikeussuojakeinoja edellyttävä vaikutus ja tehokkaan oikeus- suojan periaate	257
4.2.5	Jäsenvaltion vahingonkorvausvastuu eurooppaoikeuden rikkomisesta yksityisille aiheutuneesta vahingosta	262
4.3	Sisämarkkinoiden kannalta keskeisiä yleisiä oikeusperiaatteita	268
4.3.1	Yleiskuva yleisistä periaatteista eurooppa- oikeudessa	269
4.3.2	Suhteellisuusperiaate	274
4.3.3	Syrjimättömyysperiaate	280
4.3.4	Oikeusvarmuuden periaate	292
4.3.4.1	Kuinka oikeusvarmuus määritellään?	292
4.3.4.2	Taannehtivien oikeusvaikutusten kielto.	296
4.3.4.3	Oikeutettujen odotusten suoja ja saavutettujen oikeuksien suoja.	302
4.3.4.4	Määräaikoihin liittyvät vaatimukset.	306
4.3.4.5	Ymmärrettävän hallintokielen vaatimus ja käännösongelma	309
4.4	Perus- ja ihmisoikeuksien asema eurooppa- oikeudessa	312
4.4.1	Talousyhteisöstä perusoikeusyhteisöksi	314
4.4.2	Euroopan unionin perusoikeuskirja	321
4.4.3	Perusoikeudet ja eurooppaoikeuden yleiset oikeusperiaatteet	327

III OSA

5 TAVAROIDEN VAPAA LIIKKUVUUS EU:N

SISÄMARKKINOILLA	339
5.1 Yhdenmukaistamistoimenpiteet EU:n sisämarkkinoilla	339
5.1.1 Johdanto	339

5.1.2	Yleistä yhdenmukaistamistoimenpiteistä	343
5.1.2.1	Uusi ja kokonaisvaltainen lähestymistapa	343
5.1.2.2	Yhdenmukaistamistoimenpiteiden oikeudellinen perusta	348
5.1.2.3	Yhdenmukaistamistoimenpiteistä poikkeaminen, vastavuoroinen tunnustaminen ja ilmoitusmenettelyt	352
5.2	Käsittemäärittelyjä ja varhaisen oikeuskäytännön kehitystä	355
5.2.1	Tavaroiden vapaan liikkuvuuden kannalta keskeisiä käsitteitä	355
5.2.2	Rinnakkaistuonti, tuontirajoitusta vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ja vastavuoroinen tunnustamisen periaate.	364
5.2.2.1	Dassonville-lauseke ja rinnakkaisuon edistäminen	364
5.2.2.2	Tuontirajoitusta vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet oikeuskäytännössä.	368
5.2.2.3	Cassis de Dijon -ratkaisu, vastavuoroinen tunnustamisen periaate ja pakottavat vaatimukset tuonnin rajoitusperusteena	372
5.3	Myyntijärjestelyt ja Keck-oikeuskäytäntö	384
5.3.1	Esimerkkejä Keck-ratkaisua edeltäneestä SEUT 34 artiklan soveltamisalaan liittyvästä oikeuskäytännöstä	384
5.3.2	Keck-ratkaisu ja arvioita Keck-ratkaisua seuranneesta oikeuskäytännöstä	388
5.4	Tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoitusten oikeuttaminen SEUT 36 artiklan perusteella	395
5.4.1	Yleiskuva SEUT 36 artiklan oikeuttamisperusteista ja niiden tulkinnasta.	395
5.4.2	Terveysperustaiset rajoitusperusteet	399

5.4.3	Ympäristöperustaiset rajoitusperusteet	404
5.4.3.1	Ympäristönsuojelu oikeuskäytännössä.	405
5.4.3.2	Eläinten ja kasvien terveyden ja elämän suojeleminen SEUT 36 artiklan oikeuttamisperusteena . . .	411
5.4.3.3	Uusiutuvien energialähteiden käyttöä koskeva oikeuskäytäntö.	414
5.4.4	Teolliset ja kaupalliset oikeudet oikeuttamisperusteena	416
5.4.4.1	Huomioita perinteisten teollisten ja kaupallisten oikeuksien asemasta oikeuttamisperusteena	419
5.4.4.2	Maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suoja oikeuttamisperusteena	438
5.4.5	Muut SEUT 36 artiklan oikeuttamisperusteet	443
5.4.5.1	Julkinen moraali, yleinen järjestys ja yleinen turvallisuus oikeuttamisperusteina	443
5.4.5.2	Kansallisaarteiden suojeleminen oikeuttamisperusteena	447
5.5	Kansallisiin olosuhteisiin ja perusoikeuksiin liittyvä tilanneherkkyys tavarakaupan rajoitusperusteissa ja market access -testi	449
5.5.1	Schmidberger- ja Omega Spielhallen -tapaukset perusoikeusmyönteisen lain-tulkinnan kohteena	449
5.5.2	Perusoikeuksista yleiseen etuun – Trailers-tapaus	458
5.5.3	Dynamic Medien -tapaus esimerkkinä tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta ja tilanneherkkydestä	460

5.6 Tullit ja syrjivä verotus	466
5.6.1 Tulliliitto ja yhteinen kauppapolitiikka	466
5.6.2 Syrjivä verotus ja tavaroiden vapaa liikkuvuus	470
5.6.2.1 Yleistä verosyrjinnästä	470
5.6.2.2 SEUT 110 artikla ja syrjivä moottoriajoneuvojen verotus.	473
6 SISÄMARKKINOIDEN MUUT PERUSVAPAUDET	481
6.1 Henkilöiden vapaa liikkuvuus	481
6.1.1 Työntekijöiden vapaa liikkuvuus	483
6.1.1.1 Liikkumisvapaus perussopimuksissa	483
6.1.1.2 Liikkumisvapaus sekundaari- normeissa	486
6.1.2 EU-kansalaisten vapaa liikkuvuus	491
6.1.2.1 EU-kansalaisuus perussopimuksissa	491
6.1.2.2 Oleskeluoikeusdirektiivi 2004/38/EY	496
6.1.2.3 Perheenyhdistäminen	500
6.1.3 Liikkumisvapauden rajoittaminen	505
6.1.4 Kolmansien maiden kansalaisten oikeus tulla unionin alueelle ja oleskella siellä	508
6.1.4.1 Maahanmuuton sääntely EU:ssa	509
6.1.4.2 Reaktiot vuoden 2015 pakolais- kriisiin.	519
6.1.4.3 Unionin maahanmuuttopolitiikan tulevaisuus.	523
6.2 Palveluiden vapaa liikkuvuus ja sijoittautumis- oikeus	524
6.2.1 Palveluiden vapaan liikkuvuuden ja sijoittautumisoikeuden oikeusperusta, soveltamisala ja määritelmät.	526
6.2.2 Rajoitukset palvelujen vapaaseen liikkuvuuteen ja sijoittautumisoikeuteen	533
6.2.2.1 Yleistä rajoitusperusteista.	533
6.2.2.2 Palveluiden vapaa liikkuvuus ja rahapeliä rajoittaminen	539

6.2.2.3	Palveluiden vapaa liikkuvuus ja terveydenhuoltopalveluiden rajoittaminen.	544
6.2.3	Palveludirektiivi.	550
6.2.4	Lähetetyt työntekijät ja palveluiden vapaa liikkuvuus	556
6.2.4.1	EU:n ulkopuolisista maista tulevat lähetetyt työntekijät.	557
6.2.4.2	EU-maista tulevat lähetetyt työntekijät.	562
6.2.5	Erityiskysymyksiä vapaasta sijoittautumis-oikeudesta	570
6.2.5.1	Vapaa sijoittautumisoikeus ja työntekijöiden oikeudet.	570
6.2.5.2	Vapaa sijoittautumisoikeus ja yhtiön mahdollisuus siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon	574
6.2.5.3	Vapaa sijoittautumisoikeus ja terveydenhuoltopalveluihin liittyvä luvanvaraisuus.	579
6.3	Pääoman vapaa liikkuvuus	583
6.3.1	Oikeusperusta, soveltamisala ja määritelmät.	584
6.3.2	Rajoitukset pääoman vapaaseen liikkuvuuteen.	592
7	JULKISEN JA YKSITYISEN SEKTORIN SUHDE	
	SISÄMARKKINOILLA	601
7.1	Valtiontuet.	603
7.1.1	SEUT 107 artiklan sisältö – kielletty valtiontuki ja sisämarkkinoille soveltuva valtiontuki.	603
7.1.2	Valtiontuen käsite	606
7.1.2.1	Tukitoimen rahoituslähde – tuki valtion varoista.	611
7.1.2.2	Tukitoimen selektiivisyys eli valikoivuus	617

7.1.2.3	Tukitoimen vaikutus kilpailu- olosuhteisiin	621
7.1.2.4	Kauppakriteeri	627
7.1.2.5	Markkinataloustoimijaperiaate	629
7.1.3	Huomioita valtiontukien valvonnasta, takaisinperinnästä ja tuomioistuinkontrollista Euroopan unionissa	638
7.1.3.1	Ilmoitusvelvollisuus komissiolle valtioneusta ja erilaiset ilmoituslajit .	638
7.1.3.2	Täytäntöönpanokielto (ns. stand still -velvoite).	646
7.1.3.3	Sisämarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinperinnästä	648
7.1.3.4	Valtiontuen tuomioistuin- kontrollista	651
7.2	Julkiset yritykset	659
7.2.1	Kilpailuneutraliteetti, kilpailuoikeudellinen yritys-käsite ja taloudellinen toiminta	659
7.2.2	Julkisen yrityksen määritelmä	663
7.2.3	Julkiset yritykset ja kilpailuoikeuden rikkominen	666
7.3	Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut (SGEI-palvelut)	669
7.3.1	SGEI-palveluiden määrittelyä ja ns. Almunia-paketti.	669
7.3.2	Millä edellytyksin valtion SGEI-palveluista suorittamat korvaukset eivät ole kiellettyä valtioneutukea?	671
7.3.3	Missä määrin SGEI-palvelut ovat kansallisesti määriteltävissä?	675
7.4	Julkiset hankinnat	680
7.4.1	Julkisten hankintojen normatiivinen tausta ja keskeiset tavoitteet	681
7.4.2	Hankintaviranomaisen suorittama julkinen hankinta ja kynnysarvot.	687
7.4.3	Hankintasopimustyytit, sopimusosapuolet ja vastike	689

7.4.4	Hankintamenettelyt	696
7.4.5	Hankintailmoitus ja hankinnan kohteen määritteleminen	703
7.4.6	Tarjousten valinta ja vertailuperusteet	706
7.4.6.1	Kaksivaiheinen menettely	706
7.4.6.2	Tarjousten hylkäämisen ja vertailun perusteet	709
7.4.6.3	Tarjouskilpailun ratkaisemisesta tehtävä päätös, hankintasopimus ja oikeussuojakeinot	711
7.4.7	Puolustus- ja turvallisuusalan julkiset hankinnat, turvallisuuspoikkeus ja huoltovarmuus	713
7.4.7.1	Turvallisuuspoikkeus ja PuTu-direktiivi	713
7.4.7.2	Huomioita huoltovarmuudesta Suomessa ja Euroopan unionissa . . .	716

8 HUOMIOITA KILPAILUOIKEUDESTA EU:N

SISÄMARKKINOILLA	719
8.1 Kartellit	721
8.1.1 SEUT 101 artiklan kolmiosainen rakenne	721
8.1.2 SEUT 101(1) artiklan kartellikiellon analyysi	723
8.1.2.1 Sopimukset, päätökset ja yhdenmukaistetut menettelytavat	723
8.1.2.2 Kauppavaikutus	726
8.1.2.3 Kilpailuvaikutus	728
8.1.3 De minimis -tiedonanto ja merkitykselliset markkinat	734
8.1.4 SEUT 101(3) artiklan poikkeukset	736
8.1.5 Kartellien selvittäminen ja ilmiantojärjestelmä (leniency)	739
8.1.6 Yksityisoikeudellinen vahingonkorvaus kilpailurikkomuksesta	741

8.2 Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö	746
8.2.1 SEUT 102 artiklan tulkinnan keskeiset kysymykset	747
8.2.2 Merkityksellisten markkinoiden määrittely	749
8.2.2.1 Tuotekohtaiset markkinat	749
8.2.2.2 Maantieteelliset markkinat	753
8.2.3 Määräävä markkina-asema ja yhteinen määräävä markkina-asema	755
8.2.4 Miten määräävää markkina-asemaa voidaan väärinkäyttää?	759
8.2.4.1 Kohtuuton hinnoittelu	760
8.2.4.2 Alennusjärjestelmät	762
8.2.4.3 Toimituksista kieltäytyminen ja avainaseman väärinkäyttö	763
8.2.4.4 Sitominen sekä yksinosto- ja yksinmyyntisopimukset	765
8.3 Yrityskauppa- ja valvonta	766
8.4 EU:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanojärjestelmä	774

LÄHDELUETTELO JA OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	783
---	-----

ASIAHAKEMISTO	981
----------------------	-----

Alkusanat 2. painokseen

Kirjan tavoitteesta ja sisällöstä. Käsillä oleva teos on toinen painos. Keskeinen ero ensimmäiseen painokseen verrattuna on se, että teoksen toisena kirjoittajana on OTT Tomi Tuominen Lapin yliopistosta. Olemme yhdessä miettineet kirjan rakenteen osin uusiksi ja päivittäneet kirjan sisällön. Olemme jakaneet työn niin, että Juha Raitio on päivittänyt lukuja 1, 5, 6, 7, 8 ja Tomi Tuominen puolestaan lukuja 1, 2, 3, 4, 6.1, 7.4, 8.2. Olemme käyneet läpi toistemme päivitykset ja siten kirja on kauttaaltaan yhteistyön tulosta. Edelleenkin teos on tarkoitettu eräänlaiseksi ”tiekartaksi” eli yleiskatsaukseksi Euroopan unionin oikeuteen. Kirjassa ei siten käsitellä esimerkiksi finanssimarkkinoita koskevaa transnationaalista oikeutta, vaikkakin sillä on merkittävä vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan.¹ Digitaalisen kaupankäynnin ja alustatalouden vaikutusta sisämarkkina- ja kilpailuoikeuteen on sen sijaan sivuttu kursorisesti.²

Kirja on jaettu kolmeen osaan, jotka täydentävät toisiaan. Ensimmäinen osa koskee EU:n integraatiokehitystä toisen maailmansodan jälkeen. Aikaisempaan painokseen verrattuna uutta on laajempi esitys 2010-luvun kehityksestä, joten historiakuvauksen painopistettä on siirretty kohti nykypäivää. Pakolaiskriisi, Brexit ja oikeusvaltiollisuutta koskeva debatti nousevat esiin ajankohtaisina poimintoina. Toinen osa koskee ns. julkista eurooppaoikeutta, eli EU:n toimielin- ja päätöksentekojärjestelmää, oikeussuojakeinoja sekä EU-oikeuden normi-

---

¹ Ks. esim. *Salonen* 2019, s. 1–260.

² Ks. esim. *Wasastjerna* 2019, s. 1–214.

järjestelmää. EU-oikeudelle tyypillisellä tavalla kirjassa painottuu toisaalta oikeustapusanalyysin merkitys ja toisaalta tietty periaatepainotuneisuus. Yleisten oikeusperiaatteiden sekä perus- ja ihmisoikeuksien nykyistä painoarvoa EU-tuomioistuimen argumentaatiossa arvioidaan etenkin EU-oikeuden horisontaalisten oikeusvaikutusten tarkastelun yhteydessä. Teoksen yhtenä päämääränä on kontekstuaalisen EU-oikeuden tutkimuksen korostus. EU-oikeus on *sui generis* -luonteista³, sillä sen tavoitteet ja periaatteet sekä juuri EU-oikeudelle ominainen tulkintamethodiikka erottavat sen kansallisista oikeusjärjestelmistä.

Sisämarkkina- ja kilpailuoikeuden esityksessä painottuu sisämarkkinaoikeus, joskin sisämarkkina- ja kilpailuoikeuden rajapinnalla olevia valtioneukia, SGEI-palveluja, julkisia yrityksiä ja julkisia hankintoja on käsitelty verrattain kattavasti. Sisämarkkinaoikeudessa käsitellään tyypillisesti sitä, millä tavalla EU-oikeus edellyttää jäsenvaltiot toimimaan sisämarkkina-alueella, jolloin huomio kiinnittyy muun muassa perusvapauksien toteutumiseen tai kiellettyihin valtioneukiiin. Kilpailuoikeudelle taas on tyypillistä tutkia sitä, millä tavalla yksityiset tahot toimivat markkinoita vääristävällä tavalla ja millä tavoin kilpailurikkomuksia valvotaan. Kilpailuoikeutta koskeva luku 8 on päivitetty yleisesitys kartelleista, määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä ja yrityskeskittymien valvonnasta.

Rajauksista. EU-oikeuden keskeisten kysymysten valinta on toki aina jossain määrin kirjoittajan preferensseistä riippuva asia; joku voisi ehkä painottaa enemmän EU:n toimielinjärjestelmän kuvausta⁴ tai kenties erilaisten EU:n sektoripolitiikan lohkojen kuvausta⁵. Valintamme keskittyä aineelliseen EU-oikeuteen sisämarkkinaoikeutta painottaen perustuu sen työmarkkinarelevanssiin. Kirjan julkaiseminen ajoittuu kiinnostavaan aikaan, kun ongelmia aiheuttavat esimerkiksi Dublinin ja Schengenin järjestelmän epäkohdat turvapaikanhakijoiden suuren määrän vuoksi, Brexitin jälkeiset neuvottelut ja globaalien korona-pandemian (COVID-19) aiheuttama kriisitilanne. Koronakriisi on tätä kirjoitettaessa akuutein ongelma, jota ei ole kyetty vielä

---

³ Ks. esim. 26/62 *Van Gend en Loos* (1963) ECR 1, s. 12.

⁴ Ks. esim. *Jääskinen* 2007, s. 225–326.

⁵ Ks. esim. *Joutsamo – Aalto – Kaila – Maunu* 2000, s. 629–739.

dokumentoimaan ja analysoimaan kuin muutamin viittauksin komission tiedonantoihin. Nämä ajankohtaiset lähinnä poliittiset ja taloudelliset ongelmat on teoksessa huomioitu, joskin pääasiallinen painopiste on ollut teoksen lainopillisen ajankohtaisuuden varmistaminen kattavasti sekundaarinormiston ja oikeuskäytännön avulla.

Muotoseikoista. Teoksen lähdeviitauksissa havainnollistuu historiallisen tulkinnan korostus. Lissabonin sopimus tuli voimaan 1.12.2009 ja samalla perustamissopimusten nimekkeet ja artiklanumerointi muuttuivat. Nykyisten perussopimusten (SEUT, SEU) artikloiden lisäksi on tarvittaessa viitattu myös vanhoihin perustamissopimusten (EY, EU) artikloihin. EY:n viralliseen lehteen (EYVL) viitataan lähtökohtaisesti vuonna 1995 toteutuneen Suomen EU-jäsenyyden jälkeisissä yhteyksissä. Nizzan sopimuksen tultua voimaan 1.2.2003 on alettu käyttää ilmaisua EU:n virallinen lehti (EUVL). Ennen vuotta 1995 annetun normiston osalta viitataan joko englanninkieliseen (OJ, *Official Journal*) tai ranskankieliseen (JO, *Journal Officiel*) versioon. Sekundaarinormien sivunumerot saattavat vaihdella sen mukaan, onko kyseessä alkuperäisillä virallisilla kielillä laadittu virallisen lehden versio vai ei.

Tästä logiikasta poiketen eurooppaoikeudellisen oikeuskäytännön osalta viitataan selkeyden vuoksi englanninkieliseen tuomiokokoelmaan (ECR) ajalta ennen vuotta 1973 ja toisaalta myös vuoden 1995 jälkeiseltä ajalta, jolloin suomenkielisen kokoelman sivunumerot vastaavat englanninkielistä versiota. Yleinen oikeustapauskokoelma on julkaistu paperimuotoisena vuoteen 2011 ja henkilöstöasioiden oikeustapauskokoelma vuoteen 2009 asti. Kyseisenä ajanjaksona ainoastaan paperimuotoinen julkaisu on virallinen. Yleinen oikeustapauskokoelma on julkaistu 1.1.2012 lähtien ja henkilöstöasioiden oikeustapauskokoelma 1.1.2010 lähtien ainoastaan sähköisessä muodossa EUR-Lex-sivustolla. Näihin uudempiin oikeustapauksiin on viitattu ECLI-tunnusten (*European Case Law Identifier*) avulla. Lähdeluettelo on merkitty niin sanotut ECLI-tunnukset kaikkien oikeustapausten osalta.

Lopuksi haluamme kiittää AlmaTalentin erinomaista kustannustoimittajaa *Inka Remonen-Niitepöldiä* teoksen kielenhuollosta ja tutkimusavustaja *Enna Hakalaa* työstä lähdeluettelon päivittämiseksi. Kiitos kuuluu myös Suomen Tietokirjailijat ry:lle, joka on antanut Juha Raitiolle taloudellista tukeaan tämän teoksen kirjoittamiseksi.

Helsingissä ja Rovaniemellä, kiiristorstaina 9.4.2020

Juha Raitio ja Tomi Tuominen